

[סגור חלון](#)

מכרת את הרכב ועברת תאונה - האם פוליטת הביטוח בתוקף?

האם חברת הביטוח יכולה להתנער מתשלום פיצוי בטענה כי הרכב נמכר טרם התאונה? והאם מכירת רכב שטרם הועברה בה התמורה למוכר, תיחשב במקרה של אירוע ביטוחי כאילו טרם הושלמה?

ג'ון גבע 22/2/17

עסקת מכירה או רכישה של רכב היא עסקה נפוצה שכולנו מכירים. עסקה שכזו אינה דורשת חוזה כתוב, והיא תקפה אף אם סוכמה בעל-פה או בלחיצת יד. בעוד שהצדדים מגיעים להסכמה בעניין עסקת הרכישה/מכירה, ספק אם הם נותנים דעתם לסוגיית הכיסוי הביטוחי. בבתי המשפט נחשפו אירועים שיכולים להתרחש לעתים קרובות גם לנו בכל הקשור לתוקפה של פוליטת הביטוח המבטחת את הרכב הנמכר.

נ' ("הנתבע") ביטח את רכבו בפוליסה באמצעות חברת ביטוח ("המבטחת"). באחד הימים התרחשה תאונת דרכים ("האירוע"). בעקבות האירוע, שילמה המבטחת פיצוי לצד שלישי. יחד עם זאת, התברר למבטחת כי הנתבע מכר את הרכב לאדם אחר במועד כלשהו טרם האירוע.

לפיכך הגישה המבטחת תביעה לבית המשפט וטענה כי במועד המכירה פקעה זיקתו של הנתבע לרכב המבוטח. משכך הם פני הדברים, הרי שהמבטחת אינה חבה בתשלום של תגמולי ביטוח, והיא דורשת לקבל חזרה את הכספים ששילמה לניזוק.

הנתבע טען להגנתו כי הרכב נמכר זמן קצר לפני פקיעת תוקפה של הפוליסה. עוד נטען כי עם מכירת הרכב העביר הנתבע בתום-לב את הפוליסה לידי רוכש הרכב, זאת מבלי שקיבל על כך תמורה, פרט לתמורה בגין מכירת הרכב.

הנתבע הוסיף כי הפוליסה אינה כוללת כל תנאי לפיו העברת הבעלות ברכב תוביל לפקיעת הפוליסה. יתרה מזאת, על-פי תנאי הפוליסה, השימוש ברכב מותר לכל נהג, ולכן הפוליסה הייתה תקפה במועד האירוע.

בית המשפט ציין כי המבטחת הסתמכה על ההלכה שנקבעה בבית המשפט העליון, לפיה עם העברת הבעלות ברכב מנועי, פוקעת עימה החבות הביטוחית של חברת הביטוח. בית המשפט ציין כי אותה הלכה נגעה לפרשנות של סעיף מסוים בפוליטת הביטוח.

בית המשפט קבע כי הואיל והמבטחת טענה כי הפוליסה היא חוזה אישי בין הנתבע לבינה, היה עליה להציג את הנוסח המלא של הפוליסה ולהראות כי הפוליסה כוללת את אותו סעיף שהוביל את בית המשפט העליון להכריע באותה הלכה המפורטת לעיל.

בית המשפט ציין כי נטל ההוכחה לעניין פקיעת הפוליסה מוטל על המבטחת, ומשלא הוכיחה את טענותיה - יש לדחות את תביעתה.

בית המשפט ראה לנכון להוסיף כי אותה הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון ניתנה לפני כ-50 שנה. במהלך השנים הרבות השתנתה עמדת בתי המשפט ביחס לחובות המוטלות על חברות ביטוח במערכת היחסים שלהן מול לקוחותיהם.

בית המשפט ציין כי ראוי לבחון את אותה הלכה ולבדוק האם היא עומדת בשורה אחת עם עמדת הפסיקה ביחס לזכויות המבוטח. יש לבחון האם לא ראוי היה שחברות הביטוח יוסיפו סעיף מפורש בפוליסה, לפיו בהיעדר זיקה קניינית לרכב לא יחול הכיסוי הביטוחי.

כאמור, התביעה של המבטחת נדחתה (בית משפט השלום בתל-אביב - 13-08-44488).

אז מכרת או לא?

במקרה אחר נדונה תביעתו של ת' ("התובע"), בעלים של רכב שספג נזקים בעקבות תאונת דרכים ("התאונה"). רכבו של התובע נפגע בתאונה בה היה מעורב גם רכבו של י' ("הנתבע"). התביעה הוגשה גם כנגד חברת הביטוח ("המבטחת"), אשר ביטחה את רכבו של הנתבע.

לא עלתה כל מחלוקת ביחס לנסיבות אירוע התאונה, והצדדים הסכימו כי האחריות מוטלת על רכבו של הנתבע. יחד עם זאת, המבטחת טענה כי הרכב הפוגע נמכר עוד קודם לאירוע, לנתבע, על-ידי המבוטח שלה ש'. משכך, ובהיות פוליסת הביטוח בגדר חוזה אישי בין המבטחת לבין המבוטח שלה - הרי שבמועד המכירה (טרם האירוע) פוליסת הביטוח התבטלה מאליה.

אם כן, כמו במקרה הקודם, האם פעולת המכירה מובילה לפקיעת הכיסוי הביטוחי? בית המשפט ציין כי המבטחת כשלה בהוכחת טענותיה במישור הפורמלי והמהותי. כישלון זה נובע, בין השאר, מאי-זימון עדים רלוונטיים כגון המבוטח והנתבע. המבטחת הסתפקה בעדותו של החוקר, שהוגדרה על-ידי בית המשפט כעדות מפי השמועה. הימנעות מזימון עדי המפתח נזקף לחובתה של המבטחת, ודי היה בכך כדי להביא לדחיית טענותיה.

למרות זאת, וכמו במקרה הקודם, בית המשפט ראה לנכון לדון בשאלה האם פעולת המכירה מובילה לפקיעת הכיסוי הביטוחי. בית המשפט ציין כי הגם שהחזקה ברכב הפוגע עברה לנתבע לפני האירוע, הרי התמורה לא שולמה בפועל. בסופו של דבר התמורה שולמה, לא על-ידי הנתבע אלא על-ידי הערב, וזאת ככל הנראה לאחר קרות התאונה. כעולה מעדותו של המבוטח בפני החוקר - הנתבע לא שילם לו את התמורה, לא בוצעה בפועל העברת בעלות ברכב הפוגע, וזו גם הייתה הסיבה מדוע לא בוטלה הפוליסה.

בית המשפט קבע כי לא מדובר בהיסח הדעת או טעות טכנית של המבוטח, נהפוך הוא - מדובר בהחלטה מושכלת ומחושבת מראש שלו. בית המשפט הגיע למסקנה כי העסקה לא הושלמה עד תום, הגם שהחזקה ברכב נמסרה לכאורה לידי הנתבע. לפיכך ניתן לומר כי הבעלות ברכב נותרה בידי המבוטח, ולכן אין זה מקרה קלאסי של טענה להיעדר זיקת ביטוח.

בית המשפט ציין כי אף אילו הצדדים היו משלימים את העסקה - כלומר הנתבע היה משלם את מלוא התמורה, והייתה מתבצעת העברת בעלות ברכב הפוגע - הרי בפסיקה קיימים ניצנים לגישה חדשה, לפיה גם במקרים כאלה פוליסת הביטוח אינה פוקעת מאליה, כפי שטענה המבטחת.

בית המשפט הזכיר את אותה הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון, לפיה מכירת הרכב על-ידי המבוטח מביאה לפקיעת הפוליסה. עוד ציין כי המחוקק ביצע תיקון חקיקה וקבע חריג לפיו שינוי בעלות ברכב אינו פוטר מבטח בביטוח חובה לנזקי גוף, אלא אם התקיימו נסיבות מסוימות.

נדגיש כי הוראה זו מתייחסת לביטוח נזקי גוף ואינה מתייחסת לביטוח נזקי רכוש. התיקון החקיקתי שנערך ביחס לפוליסות ביטוח חובה העוסקות בנזקי גוף, לא נערך לגבי פוליסות רכוש, וממילא ההלכה של בית המשפט העליון שרירה וקיימת.

הגישה הרווחת בפסיקה בתי המשפט המחוזיים מצדדת בהמשך תחולתה האפקטיבית של ההלכה שנקבעה בבית המשפט העליון. בהתאם לגישה זו, "ביטוח רכב מנועי הוא ביטוח אחריות אישי, המכסה את חבותו של בעל הרכב ושל מי שנהג ברכב ברשותו. לאחר שהרכב נמכר, והחזקה בו הועברה לקונה - אין המוכר עוד בגדר בעל זכויות ברכב, ואין הוא מי שרשאי להתיר שימוש בו. ממילא חברת הביטוח, שנטלה על עצמה את האחריות לבטח את מוכר הרכב ואת מי שנהג בהיתר ממנו, אינה נושאת בשלב זה באחריות לתאונת דרכים מכוח הפוליסה".

מנגד, יש המחזיקים בדעה שונה, לפיה "העברת הנכס המבוטח אינה שוללת אוטומטית את זכותו של הנתבע לתגמולי ביטוח, אלא אם כן מוכיחה המבטחת כי הייתה נמנעת, מנימוקים סבירים, מלבטח את הבעלים החדש. שאלת המפתח היא האם שינוי הבעלות בנכס גרר החמרה של הסיכון".

גישה זו אומצה במספר פסקי דין בבתי המשפט, ואין עדיין הלכה חד-משמעית ומחייבת בנושא. כאמור, התביעה התקבלה. (בית משפט השלום בתל-אביב - 40392-03-15).

המקרים הנ"ל מלמדים כי אף על-פי שקיימת הלכה של בית המשפט העליון, עמדת הפסיקה אינה אחידה לגבי פקיעת תוקפה של פוליסת ביטוח רכוש לרכב בעת מכירתו. אמנם המחוקק התייחס לסוגיית הכיסוי הביטוחי בכל הקשור לנזקי גוף, אולם סוגיית נזקי הרכוש לא הוסדרה.

כך או כך, מי שרוצה להימנע מטענה להיעדר כיסוי ביטוחי - מוטב שידאג לכיסוי ביטוחי מלא הן לנזקי רכוש והן לנזקי גוף (במיוחד כשמדובר ברכוש רכב).

? הכותב הוא מומחה בביטוח ונזיקין, הבעלים של משרד עורכי דין ג'ון גבע ומשמש, בין היתר, כיועץ המשפטי לחברי לשכת סוכני הביטוח.